

Балабан В. В.

студентка 1-го курсу факультету підготовки слідчих
Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Тема формування Державного бюро розслідувань (далі — ДБР) є актуальною в наш час, оскільки Україна переживає найскладніший і водночас доленосний етап свого розвитку. Вибір на користь Європи є вкрай важливим не тільки для нашої держави, а й для більшої частини світового співтовариства, яке очікує Україну в своїх лавах сучасною, правовою державою. На сьогодні перед державною владою та суспільством постає складне завдання: створення ефективної правоохоронної системи, яка б могла протидіяти корупції та організованим злочинності.

Згідно зі ст.1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-19>).

Аналізуючи норми законодавства, можна визначити, що Державне бюро розслідувань буде складатися з центрального апарату і територіальних органів з центрами у Львові, Хмельницькому, Миколаєві, Мелітополі, Полтаві, Краматорську і Києві. До системи ДБР увійдуть також спеціальні підрозділи, зокрема, фізичного захисту, та навчальні і науково-дослідні заклади. Гранична чисельність органу встановлена у кількості 1500 осіб.

Створення Державного бюро розслідувань України має бути здійснено відповідно до чітко визначеної державної політики у сфері боротьби з корупцією, окреслених функцій, задач, повноважень зазначеного органу; визначення напрямів та компетенції у сфері міжвідомчого співробітництва тощо. Таким чином, створення Державного бюро розслідувань України — важливий політико-правовий крок у сфері протидії корупції. Для реалізації зазначеного необхідно зробити дії; серед яких: створення Державного бюро розслідувань України відповідно до комплексної антикорупційної стратегії та чіткої виваженої державної політики у зазначеній сфері; забезпечення структурної незалежності шляхом розробки «прозорої» процедури призначення/звільнення вищих керівників; підзвітності даного державного

органу не тільки керівництву країни (іншим державним органам), а й громадськості шляхом нагляду за дотриманням законності, здійснення судового контролю, можливість оскарження прийнятих рішень тощо; підготовка та прийняття чіткої правової основи, внутрішніх нормативних актів, у т. ч. внутрішнього кодексу поведінки; визначеність компетенції (суб'єктної та предметної), що має ґрунтуватися на чітких положеннях, які залишають якнайменше місця для здійснення свавільного або політично заангажованого кримінального провадження; виділення адекватних бюджетних ресурсів та бюджетної автономії; визначення внутрішньої організаційної структури; вироблення критеріїв оцінювання результатів; розробка спеціальної фахової програми підготовки та підвищення кваліфікації кадрів (Шама-ра О. В. Державне бюро розслідувань як одна із новел Кримінального процесуального кодексу України // Бюлетень Міністерства юстиції України : загальнодержавне науково-практ. фахове вид. — 2015. — № 5. — С. 131-138.).

Керівництво Державним бюро розслідувань здійснює Директор Державного бюро розслідувань, який призначається на посаду Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до подання комісії з проведення конкурсу на зайняття посади Директора Державного бюро розслідувань. Указом Президента України 22 листопада 2017 року директором Державного бюро розслідувань призначений Р. М. Труба. Перший заступник директора та заступник призначаються на посаду та звільняються з посади Директором за поданням Конкурсної комісії.

Комісія, до складу якої входять по три особи від Президента, Кабінету Міністрів і Верховної Ради, здійснює організацію та проведення конкурсу. Її членами можуть бути особи, які мають бездоганну ділову репутацію, вищу юридичну освіту, високі професійні і моральні якості, суспільний авторитет.

В якості новели у цій сфері слід відмітити той факт, що законом України «Про Державне бюро розслідувань» передбачено створення Ради громадського контролю. 21 лютого було оголошено конкурс з формування Ради громадського контролю. Вона утворюється з метою забезпечення прозорості та цивільного контролю за діяльністю Державного бюро розслідувань, основними її завданнями визначені такі: забезпечення прозорості та здійснення цивільного контролю за діяльністю Державного бюро розслідувань; сприяння взаємодії Державного бюро розслідувань з громадськими об'єднаннями, іншими інститутами громадянського суспільства з питань, пов'язаних з діяльністю Державного бюро розслідувань, та сприяння врахуванню Державного бюро розслідувань громадської думки під час реалізації ним покладених на нього завдань.

Державне бюро розслідувань повноцінно запрацює з 1 вересня 2018 року з чистого аркуша, не завершуючи розслідування інших правоохоронних органів, буде усунено колізію підслідності справ і розширено перелік суб'єктів злочинів, якими займеться Державне бюро розслідувань.

Державне бюро розслідувань має відповідати наведеним нижче міжнародним стандартам, які базуються на аналізі практики створення та функціонування спеціалізованих антикорупційних структур у світі, а також положень відповідних міжнародних договорів:

а) незалежність від політичного та іншого незаконного впливу (структурна та операційна автономія, порядок призначення/звільнення керівника і т. ін.);

б) підзвітність органу (регулярне звітування, інформування громадськості тощо);

в) високий рівень професійної підготовки співробітників (конкурсний відбір працівників, їх навчання і т. ін.);

г) наявність достатніх повноважень для ефективної роботи (спеціальні оперативно-розшукові та слідчі заходи, доступ до фінансової інформації тощо);

д) наявність достатніх фінансових та матеріально-технічних ресурсів (Скулиш Є. Державне бюро розслідувань як спеціально уповноважений суб'єкт протидії корупції // Вісник Національної академії прокуратури України : Фахове видання : Проблеми сьогодення: теорія, практика, життя академії. — 2013. — № 3. — С. 68-72.).

Можна зробити висновок, що зі зміною кримінальної процесуальної політики в нашій державі почали реформувати й правоохоронні органи, оскільки нові норми Кримінального процесуального кодексу України запроваджують нові інститути.

Державне бюро розслідувань буде здійснювати оперативно-розшукову діяльність, розслідувати справи відносно співробітників поліції, прокурорів, співробітників Служби безпеки України, суддів, Національного антикорупційного бюро України і вищих посадових осіб держави. Необхідними передумовами ефективного функціонування Державного бюро розслідувань як складової правоохоронної системи держави слід вважати чітке визначення завдань щодо декриміналізації суспільних відносин у певних сферах життєдіяльності, створення необхідних інструментів для їх реалізації, підзвітність органів громадянському суспільству та персональну відповідальність їх керівників за стан цієї роботи.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук **Кіслиця Ірина Олександрівна**.